

ВЛАСТ И ПРИРОДА

Жаждата за власт е основен нагон при политиците. По това те най-съществено се различават от борците за освобождение на народите. Васил Левски, един световен образ, заявява, че след победата ще иде да се бори за свободата на други поробени хора. Негови са и думите, че той е готов да приеме "да пасе патките", макар че боготворящите го българи го гласят за цар! Рядък, звезден пример!

Политикът, устремен към властта, е твърде различен от същия политик, когато в е ч е е на власт. Добродетелите, доколкото ги е притежавал, го напускат още в предверието. Знаменателна е изповедалната мисъл на Мирабо:

"Когато якобинците стават министри, те не стават якобински министри."

Тя би могла да бъде мото на "Приказка за стълбата" от Христо Смирненски.

Първото, което придобитата власт прави с политиците е да ги *деидеологизира*. Завзелият ръководен пост гражданин не може да си позволи разкоша да се придържа във всекидневното управление към идеалите си. От Атила до Чърчил властниците говорят едно, а вършат друго, като и двете тези неща са насочени единствено към задържането на властта. Даже народополезните мерки, които те взимат понякога, имат същото предназначение. С какъв комунистически (а и какъвто и да е друг) идеал може да се оправдае, или поне да се обясни, убийството на цялото императорско семейство на Николай II (и доубиването на

децата с щикове!) след Октомврийската революция? Това е престъпно деяние от най-висок ръзряд, което няма нищо общо нито с "Комунистическия манифест" на Маркс и Енгелс, нито с лениновия "Материализъм и емпирикритицизъм". То е продиктувано и изпълнено под натиска на най-подла паника и от страх за собствената жалка кожа на онези, които обявяват себе си за спасители на човечеството. Още Демостен в своите филипики въстава срещу наглостта да се говори за мир, а да се твори насилие. Хилядолетия минават, а политиката си остава все същата. Колониална Англия, колониална Франция, колониална Русия, фашистко-комунистическите режими в Италия, Германия, СССР, го доказват многократно. От психологична гледна точка е любопитно да се знае какво вълнува един политик, който до вчера е бил в опозиция, а днес по щастливо стечение на обстоятелствата е вече управник. При някои случаи върху седлото на властта се възкачват и хора, идващи направо от затвора или от дълбокото подполие. Обществените ветропоказатели в лицето на вестникарството започват да сочат *попътност*... Познати и непознати търсят близостта ти. Свирачи и стихотворци ти посвещават творби. Невръстни дечица те молят да намалиш цената на пъпешите. Ти ставаш толкова незаменим, че около теб вместо убийци застават момците от личната охрана (често това са едни и същи хора). Твоята честност издържа час, дори два, но рядко по-дълго. Как при такова положение да не се роди знаменитата мисъл:

"Всяка власт развърщава. Абсолютната власт развърщава абсолютно."

Кукерската обстановка, която властва в политиката, налага своите силни изисквания. Едно от тях е принудата да се мисли повърхностно, която се обобщава в:

"Царят умря. Да живее царят!"

В това отношение най-откровени са японците. Те започват всяка нова епоха с идването на поредния император - приеман като пряк потомък на Слънцето. Примерът е важен, защото той е запазен в чист вид през Времето, нещо като *историозавър*, който ни поднася политическите нрави в изначален вид. Единственото, което наистина търпи някакво развитие е нарастването на неискреността. Последното е най-важното средство при всяка здрава политическа уредба: Византия, Китай, Великобритания са страни, където лицимерието се отглежда грижливо като част от държавническата просветеност. Още от малки на децата - бъдещи управители на света, се внушава:

"Never display emotions!" (Не показвай чувствата си!)

Това помага при началничесването. Най-големите лицемери намират най-хвалебственото признание сред скрижалите на Историята. Максимилиан Робеспьер - мрачният невзрачен адвокат от Арас, успява да си осигури прозвището Неподкупния, защото само малцина проумяват, че той вече е подкупен от собственото си самолюбие и благодарение на него съумява да обезглави личните си врагове за обществена сметка. Че как иначе? - Ако се вярва на френския историк Мишле, Робеспьер имал сред книжното си богатство творби от само двама души: Жан Жак Русо и себе си. Преображението на бившия безвластник в настоящ властник се съпътства от сложни промени, при който, благодарение на вълшебния

камък на Властта, *личните изгоди се представят за обществени.* Щом ти си избран да представляваш обществото, обществото също ще трябва да представлява теб! Политикът мисли "Аз!", но винаги, подобно на пишещите братя, казва "Ние!" Тодор Живков дори въведе изобретения нарочно за него шаблон: "Ние, като Народ, като Партия и като Държава"... Нататък следва ... всичко останало. В по-малко просташки израз, но със същото съдържание, са законоподобните образци на другите политически личности, които най-възвишено се обявяват за "олицетворение на държавната власт", "олицетворение на нацията" (а защо не и на Континента, на Човечеството, на Слънчевата система?!). Това откъсване на човека от природната и обществената среда и превръщането му в общественополитическо чучело би трябвало да буди горчив смях, но любопитно е, че то предизвиква умиление у мнозина. Тук за сетен път се вижда, че мнозинството не бива да стои над Истината, ако наистина желаем да сме мислещи същества. В политиката това не се случва често. Тук Истината не се смята като ценност сама за себе си, а най-напред се търси приложния смисъл в нея, т.е. пристрастието се съчетава не с Истината, а с Изгодата. Понякога изопачаването на Истината, с други думи, Лъжата, може да бъде обявено и за държавна тайна, като се скрепява с печат "Да се пази вечно!" (КГБ), или поне за 30 години (Форейн Офис). Така се дава възможност на събитията да улегнат, тъй като за всички е ясно, че *Историята се прави веднъж, но се пише много пъти.*

Преображението на обикновения човек в управник е сравнително лесно, описано още от Сервантес в лицето на Санчо Панса. Трудното е да се достигне до него. Спартак, Ботев, Левски, Петьофи умират докато въглените на славата са още живи. Марат,

Кромвел, Цезар, Ленин, Сталин, Фидел Кастро, Мао Дзе Дун успяват да изкачат високия връх на самодържавието. За един исторически миг *те се превръщат от борци за свобода в борци срещу нея*. Самотата им се обуславя от факта, че те притежават едновременно и Идеал, и готовност да го пожертват в името на Властта. Само Ленин има откровеността да посочи без одумки голата истина, че най-важният въпрос на всяка революция е въпросът за властта. Неговите предшественици твърдят, че при социализма държавата щяла да отмре (в комунистическия стадий), а именно онези, които обявяват себе си за социалисти, създават най-ужасяващите държави-унищожители: Хитлеристкия Райх и СССР. Тук първенството е, естествено, на СССР, защото там беше унищожено и последното ядро на свободата - частната собственост.

В българската история преobraженията на борците против властта във властници биха могли да се онагледят с множество примери, сред които съдбовно изпъква и образът на Стефан Стамболов. Този чист поборник, който пропуска случая да се обезсмърти като загине по време на Старозагорското или Априлското въстания, става завидно бързо държавник на своя собствен надзаконов ред. Подобно на английския лорд Уорик, който не става крал, но сваля и качва крале, Стамболов се докосва до всички възможни пороци, които властта поощрява: подкупност, склонност към насилие, подозрителност, безпощадност. Разстрелването на близки съратници, като Олимпи Панов, Паница и др., уж калява самоувереността му, но лишавайки го от обществена опора. Той се надява на княз Фердинанд, който му дължи престола си, но венценосните глави не обичат да

бъдат благодарни: Стамболов е съсечен посред бял ден в София на пресечката между улиците "Раковски" и "Стефан Караджа"

Докопалите се до управлението лесно съзират, че властта, въпреки сладостните усещания, далеч не е горд кораб към бъдещето, а продънено корито, което постоянно трябва да се поправя. Така е с Наполеон, така е с Хитлер, с Ленин и с Бокаса Първи. В този смисъл е полезно да се подчертае, че империите, тези огромни политически чудовища, са най-нетрайните обществени организации и въпреки това стремежът към тях е най-силен. Римската империя се разпада, понеже е *победена* от готите, Британската се разпада, понеже е *победителка* във Втората световна война, т.е. крехкото равновесие е неустойчиво и отсам и оттатък високия връх. Единствено, което крепи вече възникналите империи е застоят. И то временно. Източните самодържци са почувствали подсъзнателно това и цялото им имперско хитроумие почива върху ориенталската съзелцателност, както това се вижда в историята на Персия, Китай и Турция. Напредъкът е погребален звън за многонародностните държави. Ако спойката на една общност е насилието, общността неминуемо се разпада, щом насилието отслабне. Сталин разбира този жесток закон и го прилага най-прилежно в родната си Грузия, като избива дори и едва забележимите носители на помисли за народната независимост. Обратно, Горбачов се опитва да подмени веригите с нежните нишки на търпимостта, но *търпимостта не е лекарство за спасяване на империи*.

Когато говорим за напредък, ние разбираме научно-техническия напредък и нищо друго. Ненадеждно е да се обсъжда въпроса за напредък в политическото боричкане, щом и понастоящем

търсим образците в системи с хилядолетна давност. В това отношение политиката е като изкуството, където развитието е твърде условно понятие. По-напредничав ли е Шолохов от Данте като творец? Или Ван Гог в сравнение с Рафаело Санцио? Или Микеланджело Буонароти в сравнение с Огюст Роден? С подреждания по "напредничавост" тук могат да се занимават само онези, които правят от безплодието свой занаят. За непредубедения човек всякакви подобни подреждания са безпредметни.

Властващият политик обича (особено в наше време) да повтаря, че неговите съображения, предложения и решения са *научно обосновани*. Налице е изтъкнатата вече подмяна в съдържанието на понятията. Между научен закон и граждански закон има по-голяма разлика отколкото между "обикновен стол" и "електрически стол". Учените *откриват* законите, докато политиците ги *създават*. Освен това в науката няма укази и постановления, тези духовни палачи над законността, които при подтисническото управление са най-решителното средство в подкрепа на безправието. Всеки политик ведно с начинанията си за ново законодателство носи в себе си и готовността за тяхното отричане. Ако леко поизменим известната мисъл на Жан Пол Сартър /"Адът – това са другите!"/, бихме могли да кажем, че за мнозина политици "Законите са за другите!" За това спомага и обществената свенливост, що се отнася до своеволието, чрез което властниците прилагат спрямо себе си собствените си закони. При комунистическото управление произволното нарушаване на обществените правила от страна на властниците и техните приближени е явно и оглушително като удар с чук. Те могат да вършат всичко, което е забранено за обикновената редова човеко-единица. В този

смисъл те са последователи на Наполеон III, който през 1851 г. заявява: "Нарушавам Закона, за да спася Правото!" Сталин не знае дори стойността на парите, така поне твърди в своите спомени дъщеря му Светлана. Брежнев притежава сбирка разкошни леки коли, дъщеря му скъпоценни камъни, а зет му - подкупи. Семейството на Тодор Живков ползва за "джобни пари" огромни безотчетни средства. Ерих Хонекер проповядва своето учение в източногермански марки, но го потребява в западни. В демократичните страни това се прави по-прикрито и благодарение на независимите вестници, по-опасно, примерът с граф Ламбсдорф е твърде поучителен. Когато синът на английската министър-председателка Маргарет Тачър се загубва в пустинята по време на мото-състезание, алжирската войска бива вдигната на крак, за да претърси стотици хиляди квадратни километра в пустинята. Разходите? - Един милион лири стерлинги! Малцина биха повярвали, че това би било сторено и за всеки друг. Кланът Кенеди единогласно убеждава лековерните, че неговите членове са олицетворение на равните възможности за всички граждани в САЩ, а синът на Сталин става генерал от авиацията благодарение на "изключителните си способности". Да, но хората не вярват. Въпреки че мълчат. Управляващите първенци натрупват за кратки срокове огромен брой ненаказани закононарушения, които силно намаляват желанието им да се оттеглят доброволно от властта. И те имат право. Отстранени от власт, те са принудени да плащат лихвите на спечелената омраза. Ако се вярва на някои историци, България е била управлявана главно от престъпници - ръководните й слоеве се съставят измежду редиците на затворниците, а когато биват свалени, ги обявяват за негодници или най-малкото за самозванци. Да умреш на висок политически пост не е

достатъчно, за да бъдеш обществено опростен, необходимо е да бъдеш убит. По силата на някакво необяснено все още политическо къдогледство убитият управник може да бъде не само простен, но даже и възвисен. Марат и Линколн, тъй различни по развитие, изгряват като герои поради това, че са жертва на покушение. Ако не за французите, то за американците този пример е твърде заразителен - там всеки десети президент бива убит. Английските обичаи в това отношение се съсредоточават главно в XVI век, чийто извисен представител е Хенри VIII. Той предава на палача доста от своите висши политици, а кои от шестте си жени е убил се помни чрез следното римувано двустишие:

"Divorced, beheaded, died,
Divorced, beheaded, survived."

(Разведена, обезглавена, починала,
разведена, обезглавена, оживяла.)

Историята дава с готовност опрощение дори на политици-крвопийци, стига те да са споделили, макар и частично, участта на някои от своите жертви. Отрязаната глава на Помпей изкупва главите, които той е отрязъл. Аристотел бива закрилян от Александър Велики, но след смъртта на покровителя противниците не виждат в негово лице великия учен, а само пропадалия цалски любимец. Арестотел е потърпевш, следователно невинен, въпреки че по време на възхода си откупва ръкописите на своите противници, за да ги изгаря. Лавоазие е обезглавен като главен откупчик на данъци - една от най-ненавистните служби в кралска Франция през време на Луи XVI, но бидейки страдалец, печели съчувствието на идните поколения. Много по-красноречиви са примерите от сталинската действителност. Една от най-окървавените фигури в световната история, Лео Бронщейн

(Троцки) се представя едва ли не като човеколюбец, само защото в борбата със Сталин се оказва победен. Бухарин, Риков, Зиновиев, Тухачевски, Блюхер и много други алчни унищожители на хора са едва ли не невинни, защото са осъдени от съдилищата на комунистическия рай, *поради други причини*. Никой даже не се сеща да подчертае необходимостта да се преценяват делата, а не участието на въпросните "дейци". Според нас половинчатата обвързаност на сталиновите съратници с извършването на масовите убийства съвсем не ги оправдава. Вярно, в евангилието пише, че един разкаял се грешник е по-ценен от стотина невинни, но все пак не е без значение за какви престъпления става дума. Ежов е убиец, който впоследствие също става жертва, но тази жертва далеч не може да се нарече изкупителна. С това е принуден да се съобрази дори комунистическият "Съвет по реабилитациите" – едно учреждение без успоредица в Историята.

Новодошлият властник бързо преоткрива за себе си онова, което е отдавна открито от други властници преди него, а именно, че човешката личност е неприспособна да изпълнява обществени действия. Твърде силното естествено начало на себичността е причина тези действия само да се отбелязват чрез нарочни мероприятия. Отряди от угодници съумяват да внушат на ръководителя, че той е надарен, че е международна величина, че е благодетел, щедро скроен от майката природа. Волеизлиянията му се очакват и приемат като върховна проява. Доколкото "Воля" в славянските езици произхожда от старото значение за "Свобода" (за разлика от германските езици, където например "Der Wille" - воля, води началото си от глагола "wollen"-желая), любопитно е да се види, че потисниците са твърде несвободни при взимане на решенията си.

Техният ръководител е самопринудата, която са длъжни да си налагат поради големия страх, че един ден ще загубят властта си. Този безок страх тласка Троцки и Сталин към широкообхватни убийства, но той често спохожда и привидно добросърдечни ръководители. Когато английският министър Ридли си позволява да каже искреното си мнение за германската политика в Европа (1990 г.), той още на другия ден трябва да заплати за това с високото си местоназначение. Принципът е общ - само кръвопускането е различно. Несвободата на управника, представяна пред подчинените като свобода, ражда любопитни явления. Мнозинството от властниците са смехотворно суеверни; от времето на Делфийския оракул нещата са само външно променени тук-там. Александър Велики води със себе си гадатели, дори когато е в поход. През средните векове, а и по-късно, самият Йоханес Кеплер е принуден да признае, че астрономията е всъщност слугиня на астрологията - "науката" за влияние на небесните тела върху съдбата човешка. Във века на електрониката гадателството става също електронно. Роналд Рейгън не предприема важни решения преди жена му Нанси да се посъветва с "нейния" астролог, при това компютеризиран. Панамският диктатор Нуриегга се оказва обкичен с най-силните муски и заклинания, но те не го спасяват от провал: американската "доларова" магия се оказва по-силна от панамската и той бива свален, осъден и пратен в американски затвор. Хитлер навремето също изпада под влияние на гадателя Лаутензак, но не дотам, че да не го унищожи през "Нощта на дългите ножове".

Потребяването на властта е нужно винаги да бъде съобразявано с възможностите тя да бъде изгубена. Затова от паметта на века се говори, че властта се *упражнява*. Последствията от това

упражняване могат да бъдат различни, но то е най-действено когато има и стопански плодове, раждани от най-различни причини и на най-различни равнища. Всъщност разделението на властите е както разбиването на атома, не е невъзможно, но е много трудно, особено като се има предвид, че никой властник не го смята за правилно. А и разделянето на властническите решения и най-вече тяхното усещане, има само пожелателен израз. Това го знае всеки законно обесен гражданин. Франсуа Вийон го споделя в стихове още преди столетия, докато чака въжето на палача:

Едва сега вратът ми ще усети
дали е много тежък моят задник..."

Съществува условно подразделение на видовете
управления:

1. Демокрация.
2. Авторитаризъм.
3. Тоталитаризъм.

Демокрацията, ако употребим израза на Чърчил, е най-малкото зло. Тук човек е ограничен от силата на действащи закони, които зачитат неговите потребности, а и той трябва да зачита законите. Авторитарният режим признава само своята власт, но не подтиска отделния гражданин, нито посяга на неговото имущество (такъв е например режимът на Пиночет в Чили). Тоталитаризмът, това е режимът на кварталните ОФ-организации, на държавната собственост в служба на вожда. Той обхваща с пипалата си всички същества - от домашните животни, дивите мечки и пеленачетата до старческите домове и местата в гробищата. Тоталитарният режим не се самоназовава, той просто се самоизявява. И трите вида управления са

свързани със самата същност на вида *Homo Sapiens* (Мислещ Човек), често те даже му се скрояват по мярка, съобразно със стадната му природа. Тоталитаризмът например е немислим при славея, славеят не подлежи на затваряне, пък дори и в златна клетка, - той предпочита смъртта. Мнозинството от хората приличат повече на канарчетата, готови са да пожертват свободата си за едно жилище, макар това жилище да е клетка. Това обстоятелство се използва от властниците, дори когато са начинаещи. Оказва се, че за потискането на човешки същества съвсем не се иска толкова голяма вещина, колкото се смята. Изглежда робството и свободата са най-лесните неща на света! Защо тогава не се срещат еднакво често? Такава "опасност" има и срещу нея се вземат сериозни мерки чрез внасяне на въздействие *отвън*. Ако изходим от факта, че за да се спре още в зародиш всяка заговорническа група докато е по-малка от 20 души, при това със статистическа достоверност 95% (висока степен на сигурност - $P < 0,05$), стигаме до извод, който потисническите режими държат в тайна, а той е, че около десет на сто от населението трябва да бъде въввлечено в тайна или явна доносническа дейност. Някои могат да кажат, че е много, други, че е малко, но това е, което показва непредубеденият език на пресмятането. Най-малко всеки десети човек, с когото вие разговаряте, играете волейбол, белот, канаста или непротиворечиво се сблъсквате в автобуса, е доносник на властта. Картината донейде се доближава до откриваните тайни списъци при внезапното рухване на някаква тоталитарна власт. Все пак това едва ли могат да бъдат пълни данни - унищожаването, а и подправянето, не могат да се изключат. Тъй като третият вид управление, т.е. тоталитаризмът, се усеща постоянно от всички поданици, (това е и неговото предназначение!) няма човек,

който да е бил потискан и да не знае това. В случай на трудности при търсене на истината, полезни данни могат да се получат от художественото творчество. Тоталитаризмът се характеризира с разцвет на възхваляващата поезия. Одите се пишат с взривна сила и на съревнователна основа. Изобилието от награди, ордени, медали и покровителствени писмени свидетелства също е средство за обществено степенуване на верноподаничеството към властника. Странно е, че тъкмо когато учрежденията на тоталитарната държава заработят най-добре, тя претърпява крушение. Тоталитаризмът не се учи от грешките си, а само от катастрофите. Но тогава е късно. Властващият комунизъм в България например води всички студенти по разни планински върхове и тоталитарни паметници, за да ги заклева във вярност към себе си, а се оказва, че именно студентите (както предрече Маркузе) изкопават гроба на "най-прогресивното и единствено провилното Маркс-Ленинско учение". "Единствеността" е другият капан, който властникът сам си поставя. Когато някой каже, че неговата теория е "единствено научна", той се изключва от науката, защото най-важната особеност на всяка действително научна теория е, че тя е открита за всеки довод, който може да я опровергае. Това схващане е блестящо развито от Карл Попър. Властникът обаче не иска да го възприеме. Всеки властник е обърнат назад, независимо от произхода си и от политическите си изявления. По силата на това свое качество той вижда в себе си някаква малка вечност, превръщаща го в божество за *сомоупотреба*. Убеждението е толкова силно, че превръща в сърцераздирателност всяка мисъл за раздяла с властта. Тук е причината, заради която ние смятаме, че начинът на раздяла с властта е много по-силен показател за демокрация, отколкото начинът на

нейното придобиване. Да слезеш от власт, когато свободният глас на избирателя те призове, може само истинският демократ. Така прави един Чърчил, един Де Гол... В България такива примери са малко. Големанов, героят от комедията на Ст. Л. Костов, изплаква: "Само, който е бил министър, знае какво е това да не си министър!" Беда е, че независимо от ориентацията си, управляващите политици са принудени да се отдалечават от Истината много по-настойчиво отколкото недошлите на власт свои колеги. Едва ли не още на другия ден след приемането на високия пост властникът е готов да заяви, че със самото му възшествие изгледите в икономиката, културата и международното положение са се подобрили забележително. В наше време средствата за широко осведомяване прехвърлят семената на тази лековерност върху всеки поданик. Дори сред най-изтъкнатите демократи *така наречените "медии"* имат подчертано *тоталитарен характер*, те са прицелени към *всекиго без изключение*. Въпреки широко разпространеното твърдение, че "добра новина е лошата новина", първата задача на официалната преса, на радиото и телевизията е поддържането на някакъв абсурден оптимизъм, че нещата могат да бъдат много по-зле, а не са. В капана на това душевно издевателство не попадат всички, но все пак мнозина. В добре уредените общества политическата власт играе ролята на добрия рефер, който се старее да остане назабелязан по време на състезанието, тя не се меси много-много в стопанската дейност. Наопъки, комунистическата власт разчитат, че по *политически* път могат да произведат стопански блага, което е все едно от яйца да се излюпват агнета. Обяснението на тази заблуда трябва да се търси в привидното всемогъщество на червената диктатура, която заграбва онова, което е *вече произведеното* и го преразпределя както намери за

добре. Бедата е, че готовите стокови натрупвания неминуемо се свършват, а по отношение на производството у комунизма никога не е имало друго освен празни думи. Именно те превръщат средствата за осведомяване в лъжец, който изпреварва дори пъстрата вестникарска гмеж на страните с пазарно стопанство. Комунистическият труженик на перото може да хвали Ленин, Сталин, Хрушчов, Брежнев, Андропов и т.н., след това (когато не са на власт) да ги хули с същото равномерно въодушевление. Неговата еднопартийност е еднолинейна, но разнопосочна - винаги в съответствие с партийната правда, която непременно своевременно се пренасочва. Това създава неразривност между властника и *неговата* журналистика, защото, както казва писателят Георги Марков, нищо не споява така здраво, както съзнанието за общата мръсотия. Той има право да заяви това - извървял е докрай същия нелек път.

Докато комунистическата лъжа, подобно на гоголевия Ноздрев, е изглаждана като че ли с брадва, множествената демокрация произвежда лъжи с много по нежен изглед. Там ходовете се пресмятат с няколко напред. И има защо; противоречешите не се намират по трудово-възпитателните общежития и затворите, а само на отсрещната страна на улицата. Когато Ричард Никсън проявява неуважение към благодетеля си, милиардера Хауърд Хюз, последният не му казва, както Сталин на Орджоникидзе, "Самоубий се!", а започва изискани действия, които преминават през Уотъргейт, после през записа на тайните излагачи изказвания на американския президент, през задълбочени разследвания, шумни заглавия, шумни заседания на Конгреса и накрая заплашване с *импичмънт* - изгонване от Белия дом. И цялата тази борба за честта на президентската марка се води (според

добре осведомени източници) всъщност заради отказа на Никсън да прекрати атомните опити в щата Невада, които не благоприятстват хазартните заведения на Хюз в Лас Вегас. След като три пъти казва, че няма да си подаде оставката, Никсън на четвъртия път все пак я подава и си отива... Нашият някогашен земеделски министър Георги Йорданов (наричан още "министърът с потурите") отказва да си подаде оставката и неговата фраза "Я ресоро си не давам!" и до днес се помни като паметник на "вярност" към народа и родината. За да се сломи волята на упорития министър в потури, навремето се налага целият кабинет да подаде заедно оставка. При потисническите управления тези въпроси се решават или в Политбюро или в тесен кръг около Фюрера. Освен това, за разлика от американския президент, при потисничествата властта се дава *ad libidum*, т.е. за колкото време може да издържи - обикновено това е до настъпването на естествената или изкуствената смърт на диктаторите : Цезар, Тиберий, Мусолини, Ленин, Хитлер, Сталин, Франко, Калигула... редицата може да се продължи много по-дълго отколкото е редицата на свободно избраните управници. Лъжат, и то много, не само диктаторите, но и демократите. Разликата е там, че вярването в демократичните лъжи не е задължително, там това е поставено на "избирателна" основа. Лъжата при диктаторите е да такава степен задължителна, че нея започват да я повтарят не само наетите за целта вестникари и стихотворци, но и така наречените *широки народни маси*. Мао Дзе Дун прави от своята Червена книжка с избрани мисли най-многобройната подвързия в света, обект на хорови изпълнения и преклонение от страна на милиард "участници". Най-добрата опаковка на тоталитарната лъжа обаче все пак си аства лозунгът. "Москва - образцов комунистически град!" - девет милиона

жители на Москва знаят ежеминутно, че това не е вярно, но те свикват с него и постепенно престават да се съпротивляват, той става техен роден лозунг. Годор Живков, който е един от най-дълговластващите народо-демократични диктатори, е същевременно признат първенец по необразованост. Природната му хитрост обаче прави от тази черта не слабост, а могъщо средство за всепобедност. Неговите словесни грешки имат направо сковаващо въздействие. Той не признава словоред и правоговор, казва "комунизъмът" и "социализъмът" (думите с които си вади хляба!), произнася "конфортация" вместо "конфронтация" и още какво ли не. Неговите почини за "мултипликационния ефект", "черната кутия" и особено за "интелектуализация, повсеместна интелектуализация!" навярно ще останат в бъдещия Музей на световната глупост. Обкръжението от слуги не смее да го поправя в никаква степен. Напротив, някои започват да му подражават. Когато Горбачов упорито произнася "безпрецедентен" вместо "безпрецедентен", скоро след това същият изговор прозвучава и у някои радио- и телевизионни говорители. Безнравственост ли е това или религиозно преклонение? - Впрочем Зигмунд Фройд твърди, че "безнравствеността всякога е намирала в религията не по-малка опора отколкото нравствеността". Вълшебни словесни изхвърляния се произвеждат и на Запад, понякога съвършено ненужни, но там принудата сякаш не е така пряка, безогледна, тероризираща. Навремето един от английските министър-председатели, Харолд Уилсън, извади от нафталина думата "ескалация", първо за вътрешна употреба, британците си поиграха месец-два с нея и я прехвърлиха на другите народи, които и до днес не могат да се отърват от това съвсем ненужно слово. Такова шеговито безсмъртие обаче е

нищо в сравнение със сериозните напъни към вечността, които проявяват всички диктатори. Римските императори се абонират за нея чрез обожествяването си, папите чрез канонизиране, Хитлер чрез послание до света след 1 000 години посредством закопан дълбоко в земята екземпляр на "Моята борба" и булеварди на негово име в съюзна София и покорена Варшава. Най-нагли в това отношение са комунистите, които кръщават на свое име градове, колхози и дори области още приживе, докато нещата са все още в техните собствени ръце! - не бива да се прекалява с доверието в признателността на поколенията. Столетни градове се събуждат с нови, прогресивни, имена: Сталинград, Калинин (и Калининград), Молотов, Орджоникидзе и множество производни - Сталинск, Сталино, Сталинабад... Целият този политически цирк всъщност не е нищо друго освен прикритие на същия онзи свещен, непреодолим страх, че народът *няма , няма, няма* , да оправдае надеждите на своите възлюбени вождове. Този страх принуждава подчинените непрестанно да засвидетелстват и презасвидетелстват почитта си. Още съществуват непретопени учебници по химия, физика, математика, геология, металургия, медицина, които започват със задължителни цитати от трудовете на първоучителите: Маркс, Енгелс, Ленин, Сталин. Самозванци "изобретяват" най-различни уреди и системи, които те представят направо пред вожда, който е всепризнат *специалист по всичко*. Така изгрява мрачната слава на Лисенко в СССР, разните лечители на рака, на вечно движещи се машини, на вода, която гори и замества бензина, и пр., и пр. Вярно, общо взето, *политиците са колективна рожба на посредствеността*, но при тоталитарните управления ръководната прослойка е с умствено равнище далеч, много далеч под златната

посредственост. Причината е негативната селекция, която изключва дори средните интелектуални показатели и се основава изцяло върху първичното послушание, което може да създаде и създава само "борци за изпълнение на директиви" и нищо повече. На творците се гледа само като на помощно вещество, което може да бъде обработвано според скъдните разбирания на праволинейните вождове. Следователно баснята, че тоталитарните управници се раждат из недрата на народа е доста необоснована. Те възникват и се налагат според жестоките правила на вътрешновидовата политическа борба между представителите на тяхната собствена прослойка, обикновено немногобройна, и съставена от умствено ограничени люде. Тук действа не ума, а грубата сила и безогледната жестокост. Хитлер убива най-верния си, а може би и единствен, приятел Ернст Ром, защото при тоталитаризма между приятел и послушник има огромна разлика. Лъжа е, че тук има съидейници, всъщност под това название се крият винаги съучастници в някакво мръсно дело. Бяхме свидетели как партийци-комунисти се отказват масово от партийността си под предлог, че едва сега, след пропадането на комунизма (!?) са прозрели човеконенавистническата природа на потисничеството, а по времето на масовите убийства и беззакония, вършени от същия този комунизъм, те са били *зablудени*. Изкарват се неспособни да видят онова, което и децата чувстват и разбират прекрасно, т.е. те предпочитат да бъдат смятани за глупци и идиоти, но не и за подлеци, каквито са всъщност. А всеки знае, че няма безхитростни подлеци! Към същата умствена недостатъчност искат да се причислят безименно "милионите честни редови членове на партията", които, представете си, "нищо не знаели". Този напън за невинност е любопитен сам по себе си. И все пак, нали

тези милиони са действали и тайно, и явно за осъществяването на в с и ч к и "централнодемократични" престъпления, постановявани им от горе? И това не е правено "at gun point" (пред дулото на оръжието), както казват американците, а в обстановката на пълна взаимност и въодушевление. А също и в обстановка на добри преимущества в сравнение с мнозинството от *безпартийната маса*. Този въпрос е твърде важен. Една безнаказана власт не може да бъде и безотговорна! Тук общественото безобразие се изгражда не на последно място и чрез посегателства върху езика. Езикът бива заставян да служи на *Голямата лъжа*. Действително, партийният комунистически език има развращаващо въздействие, но значението му не бива да се преувеличава, както това се прави в антиутопията на Джордж Оруел "1984". Всъщност при употребата на езика възникват и извънсловесни знаци, които се включват и изключват в зависимост *от условията*. Когато един говорител спомене "към светли хоризонти!" пред едно партийно сбирще, това има определено значение и определено въздействие, които са съвсем различни, ако същият израз бъде употребен в обществото на по-задълбочено мислещи хора. В последния случай той има подчертано подигравателен отенък. Недоверието в съдържанието на дадени словесни построения е извънезиково явление и неговото значение е, че в известна степен спазва правилността на мисленето, което се осъществява с помощта на езика, но което се подава много по-слабо на площадния опит за влияние. За спасителната роля на споменатото явление говори наличието на успоредна книжнина (често народностна), която е неуправляема. Властникът изтребва милиони хора, между които и такива заради някой нелицеприятна смешка или стихотворение (така е убит големият руски поет

Манделшам), но въпреки жестокостите "езиковата съпротива" не стихва, а напротив, разраства се. Управляващият политик разработва неяснотата на езика, там са неговите основни "приноси". На мъдър мюсюлмански водач се приписват думите "Бих откъснал всеки косъм от брадата си, който е узнал мислите ми." Тази ръководна мисъл е развита до съвършенство в по-старите демокрации, пред които комунистическите дейци изглеждат като начинаещи. "Езикът е даден на човека, за да скрива мислите си" казва Талейран. В наше време не се долюбва явната лъжа, наглата лъжа, която, подобно на юмрук в лицето, втрещява. Дори когато това се отнася за страничен наблюдател. В това отношение изглежда Марксизмът трябва да се самооткаже из основи от себе си. Лъжата с англосаксонско-византийска марка се приема по-благоклонно от обществото - индианците от Северна и Южна Америка, индийците, тихоокеанските островитяни, бурите в Южна Африка, а и целокупното африканско население, биват избивани, затваряни и продавани в робство с човеколюбива благоклонност, за която е написана литература със значително по-големи достойнства от соцреализма в "Кавалера на златната звезда" или "Далеч от Москва". Реализмът, макар и несоциалистически, присъства в по-големи дози в Западната политика и то именно *Реализмът на Голямана лъжа*. Иначе как ще си обясним, че след като разпокъса Санстефанска България на Берлинския конгрес, Великобритания само седем години по-късно е вече поддръжник на Съединението с Източна Румелия? Юниън Джак и в двата случая се усмихва добродушно, външен човек трудно ще отгатне кога той е палач и кога лечител... Същият Юниън Джак, представян от Лойд Джордж, през 1919 г. (17 ноември) в съдружество и сговор с Френския

тигър (Клемансо) чрез Ньойския договор "изрязва" от тялото на България 11,200 квадратни километра и при това съумява да запази уважението на някои образовани българи, които с въздишка си казват, че все пак това кръвожадно действие е извършено от просветения свят, към който ние трябва неотстъпно да се стремим. При това Клемансо минава за човеколюбец, целият свят чува неговото застъпничество за каузата на невинно осъдения Драйфус. Един единствен човек получава по-голяма доза човеколюбие отколкото една държава. При това унижена! Що се отнася до комунизма, той накара мнозина българи да съжالياват, че не са попаднали в заграбените земи от 1919 г - всяка омраза е относителна.

Нечовешкият образ на тоталитаризма е свързан може би с някаква обща закономерност. Защо отглежданите от него палачи са така близки по природа, независимо от народността си? Не е изключено причината да се крие в някаква общност в онзи картезиански смисъл, според който всичко се извежда от една предпоставка, приета веднъж за вярна. Бидейки средство за отприщване на потиснати чувства марксизмът има малко общо с Разума. Именно заради това, щом дойдат на власт, марксистите захвърлят всички свои теоретични възгледи и се залавят единствено с грижата за властта. Тяхната безогледност ги прови непредсказуеми и затова са винаги опасни противници. Да си спомним Втората световна война: Германия е методично изчислила при какви загуби на хора, бойна техника и припаси, една дивизия, една армия, един град, една държава, престават да се съпротивляват и се предават. За Сталин това се оказва без особено значение. От дивизията остават 20 души, а тя продължава да се сражава. От армията са пленени една трета от живия

състав: нищо, ще се попълни. В Ленинград умират от глад 900 000 души. - Градът не се предава. Само в Спарта и Картаген могат да се открият подобни примери, но тогава населението на цялото земно кълбо не е било колкото жертвите на Източния фронт. За непредубедените хора така наречената демократична държава притежава по-меки поддържащи пружини, там се стараят да заобикалят бездната, а не както при комунистическата диктатура, да се опитват да я прескочат "на два скока" (стара метафора, припомнена от Чърчил на Хрущов). Освен това, с редки изключения, слабообразованият простак, който се представя като привърженик на пролетариата, има необуздан стремеж към лично облагодетелстване посредством завладяната от него власт. Личният кабинет на Чаушеску (всъщност един от кабинетите му) е с площ 310 м². За Мусолини, който проявявал подобни стремления, обширините кабинети се обясняват със страха му към затворените пространства /клаустрофобия/, придобит когато е бил затворник. Едва ли обаче това е единствената причина. Огромните пространства, обсебени за лични цели, са следствие от завоевателни блянове в общопланетен мащаб. Така е винаги - чак от древността. Цезарите, Бурбоните, Наполеон, Хитлер, Ким Ир Сен го потвърждават. Александър Велики разбира величието на престореността за целите на властта и затова понася трудностите на походния живот ведно с обикновените войници. Лойд Джордж изгаря публично акциите си, когато се налага да прокара закон, който би облагодетелствал притежателя им. Дали тук не се проява хитростта на наследствения властник, който мисли не само за мига, но и за обозримото бъдеще? (Има ли такава?!)